

ΛΕΩΝΙΔΑΣ
ΚΑΛΛΙΒΡΕΤΑΚΗΣ

Το Ελληνικό 1965 του Eric Clapton

Ο Eric Patrick Clapton γεννήθηκε στο Ripley, ένα μικρό χωριό της κομητείας του Surrey στη Νοτιοανατολική Αγγλία στις 30 Μαρτίου του 1945. Ήταν ένα από τα χιλιάδες νόθα “love children” του πολέμου, καρπός του έρωτα ανάμεσα στην δεκαεξάχρονη Patricia Molly Clapton και τον Καναδό στρατιώτη Edward Fryer, η μονάδα του οποίου στάθμευε στην Αγγλία, εν

όψει της συμμαχικής απόβασης στη Νορμανδία. Παίρνοντας υπόψη την ημερομηνία γέννησης του, ο Eric πρέπει να συνελήφθη ακριβώς λίγες ημέρες προτού ο πατέρας του αναχωρήσει για την απόβαση, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 4 Ιουνίου 1944 (D-Day).

Ο Eric μεγάλωσε κοντά στη γιαγιά του και τον δεύτερο σύζυγό της, ενώ η μητέρα του έφυγε στη Γερμανία, όπου παντρεύτηκε έναν άλλο καναδό στρατιώτη. Το 1961 σε ηλικία 16 ετών έγινε δεκτός στο Art School του Kingstone, απ' όπου διώχθηκε ένα χρόνο αργότερα επειδή κρίθηκε ότι δεν έδειχνε το πρέπον ενδιαφέρον στο τομέα των Γραφικών Τεχνών που είχε διαλέξει. “Περνούσα ήδη μια μοδέμικη, μπήτνικ φάση”, θυμάται ο ίδιος, “ακούγοντας μουσική αντί να δουλεύω σκληρά”.

Από πλευράς μουσικής, η Αγγλία ήταν πράγματι στα 1962 ο κατάλληλος τόπος για να την ακούς. Ήδη το rock, διασχίζοντας πλησίτιο τον Ατλαντικό, ζούσε εκεί τη δεύτερη βρετανική του άνθιση και, απ' άκρου σ' άκρο της χώρας, μυριάδες συγκροτήματα ξεπηδούσαν σαν τα μανιτάρια.

Ο Clapton άρχισε να παίζει κιθάρα στις πάμπς και τα καφέ-μπαρ του Kingstone, σε στυλ Rhythm and Blues κυρίως, και στη συνέχεια συμμετείχε σε μερικά από τα αναρίθμητα μουσικά σχήματα εκείνης της εποχής, όπως οι Roosters και οι Enginners, ώσπου τον Οκτώβρη του 1963 αντικατέστησε τον κιθαρίστα Tony Topham στους Yardbirds. Μαζί τους ηχογράφησε και τους πρώτους δίσκους της καριέρας του (τρεις 45 στροφών και δυο μακράς διάρκειας) και πήρε για πρώτη φορά μια γεύση της επιτυχίας, όταν το “*For Your Love*” έφθανε στο Νο6 του αμερικάνικου και στο Νο3 του βρετανικού πίνακα επιτυχιών. Δεν δίστασε όμως να τους εγκαταλείψει τον Μάρτιο του 1965, όταν ένοιωσε ότι γίνονταν πολύ εμπορικοί για το δικό του “πουρίστικο” γούστο. Ο εικοσάχρονος κιθαρίστας είχε ως πρότυπα τους μουσικούς της Blues σκηνής του Σικάγου (Muddy Waters, Buddy Guy, Otis Rush, κ.τ.λ.) και ένα από τα ελάχιστα βρετανικά συγκροτήματα που έπαιζαν αυτή τη μουσική τότε ήταν οι Bluesbrakers του John Mayall, με τους οποίους άρχισε να συνεργάζεται τον Απρίλιο του 1965.

Την εποχή εκείνη, η pop σκηνή άρχισε να παίρνει σχήμα στην Ελλάδα. Υπήρχε ήδη ένα πολυάριθμο νεανικό κοινό, και στη θέση των “ροκαμπιλάδων” της προηγούμενης δεκαετίας είχαν πλέον εμφανιστεί οι νεώτεροι “γιεγιέδες”, όπως τους ονόμαζαν ειρωνικά οι μεγαλύτεροι (πιθανότατα από το καταφατικό επιφώνημα της επιτυχίας “*She Loves You, Ye-ye-ye*” που είχαν κυκλοφορήσει οι Beatles τον Αύγουστο του 1963), ενώ είχαν δημιουργηθεί τα πρώτα μουσικά συγκροτήματα. Στο διάστημα 1962-1964 είχαν κάνει την εμφάνισή τους, μεταξύ των άλλων, οι Forminx, οι Blue Birds, οι Idols, οι Charms, οι Sounds, οι Seagulls, οι Spiders και οι Juniors, και το 1965 σχηματίστηκαν οι MGC, οι Sounds* και οι Stormies με τη Ζωΐτσα Κουρούκλη, την επονομαζόμενη “Zoe, the Girl of Ye-Ye”. Πέραν όμως των “επωνύμων”, κάθε σχεδόν γειτονιά είχε αποκτήσει το δικό της ερασιτεχνικό συγκρότημα, από μαθητές του τοπικού γυμνασίου, ενώ παράλληλα οι πρώτοι ραδιοερασιτέχνες, συχνά μαθητές τεχνικών σχολών, εξέπεμπαν ήδη τα δημοφιλή “πειρατικά” μουσικά τους προγράμματα, υπό συνθήκες άγριας αστυνομικής καταδίωξης. Την 1η Απριλίου 1964 κυκλοφόρησε και το πρώτο νεανικό μουσικό περιοδικό, οι “*Μοντέρνοι Ρυθμοί-Δεκαπενθήμερο Περιοδικό των Teenagers- Δίσκοι, Χορός, Τραγούδι*”, με διευθυντή τον Θανάση Τσόγκα και κείμενα των γνωστότερων disc jockeys της εποχής (Γιάννης Πετρίδης, Λευτέρης Κογκαλίδης, Νίκος Μαστοράκης, Θόδωρος Σαραντής, Χρήστος Λεβέντης κ.ά.), ενώ το 1965 ηχογραφήθηκαν και οι 24 πρώτοι pop δίσκοι 45 στροφών ελληνικής παραγωγής: οκτώ των Forminx (“*Jeronymo Yanka*”, “*Madjurana Shake*”), τέσσερις των Charms (“*Shake with Charm*”, “*It's My Life*”), από τρεις των Blue Birds (“*Julie*”, “*The Last Human Being*”, “*Fancy*”) και των πρωτοπόρων (1959) Adams/Playboys (“*Shake with Adams*”), από δύο των Juniors και των Stormies (“*Let's Shake Baby*”), και από ένας των Seagulls (“*Gemini Four*”), και των Πατρινών Spiders (“*That's True*”).

Οι συναυλίες αυτών των συγκροτημάτων -συνήθως επρόκειτο για Κυριακάτικα “μουσικά πρωινά” χάριν του μαθητόκοσμου- δίνονταν στις σκηνές κινηματοθεάτρων όπως ο ΟΡΦΕΑΣ στη Σταδίου, το ΑΛΑΜΠΡΑ στη Στουρνάρη, το ΜΙΝΩΑ στην Πατησίων και η ΤΕΡΨΙΘΕΑ στον Πειραιά. Η πιο πολύκροτη συναυλία δόθηκε από τους Forminx στο ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ της πλατείας Κολοκοτρώνη, και στάθηκε αφορμή να γυρίσει την πρώτη του ταινία, μια “μουσική κωμωδία με αστυνομικό πρόσχημα” και τίτλο “*Περιπέτειες με τους Φόρμινξ 1965*”, ένας σκηνοθέτης που έμελλε να αποκτήσει σημαντική φήμη τις επόμενες δεκαετίες, ο Θόδωρος Αγγελόπουλος.

Τα πιο πολυσύχναστα χειμωνιάτικα στέκια της νεολαίας την εποχή εκείνη ήταν η ΕΒΓΑ της Φιλοθέης, το TOP HAT στην Πατησίων (όπου είχε εγκατασταθεί παλαιότερα και το πρώτο juke box), το HOBBY και το BLUEBERRY HILL στην πλατεία Αμερικής, το WHISKY-A-GO-GO του Green Park στη Μαυροματαίων, το IGLOO στην Ιωάννου Δροσοπούλου και η γειτονική QUINTA στην απειλητική για τα ότα των γονέων Φωκίωνος Νέγρη, το VIP'S στην Κεφαλληνίας, ο CASANOVAS στη λεωφόρο Αλεξάνδρας και το club του ξενοδοχείου ΑΚΡΟΠΟΛ απέναντι από το Πολυτεχνείο.

Από πλευράς χορών, η μεγάλη μανία της αρχής της δεκαετίας του 1960 ήταν βέβαια το twist, η γενέθλια ημερομηνία του οποίου ανιχνεύεται το 1960, όταν ο 19χρονος μαύρος τραγουδιστής Chubby Checker κυκλοφόρησε την πετυχημένη διασκευή του τραγουδιού "Twist" του Hank Ballard, που έμεινε τρεις εβδομάδες στο Νο1 του πίνακα επιτυχιών της Αμερικής, και συνέχισε το 1961 με την παγκόσμια διαχρονική επιτυχία "Let's Twist Again (Like We Did Last Summer)", αναδεικνυόμενος ως ο αδιαφιλονίκητος βασιλιάς του είδους, ενώ οι πρώην gospel Isley Brothers κυκλοφορούσαν το "Twist And Shout" των Topnotes, το οποίο στη συνέχεια ηχογράφησαν και οι Beatles. Στο μεταξύ ο ομώνυμος χορός διαδιδόταν με ιλιγγιώδη ταχύτητα στα clubs της Αμερικής και στη συνέχεια στον κόσμο ολόκληρο. Το 1962 οι Joey Dee & The Starlighters κυκλοφορούσαν το "Peppermint Twist" (επίσης τρεις εβδομάδες στο Νο1), στο οποίο επιχειρούσαν να περιγράψουν το νέο χορό: "Απέκτησες ένα καινούργιο χορό που πάει έτσι: Γύρω και γύρω, πάνω και κάτω, ένα, δύο, τρία, κλώτσα, ένα, δύο, τρία, πήδα, είναι εντάξει για όλη τη νύχτα, είναι o.k. για όλη τη μέρα, και θα σου αρέσει να το κάνεις, το twist της πιπεράτης μέντας".

Το πιο ενδιαφέρον χαρακτηριστικό του twist ήταν η καταρχήν αυτονόμηση των χορευτών, σε αντίθεση με το rock and roll της δεκαετίας του 1950: αν και επιβίωνε ακόμη η έννοια του ζευγαριού, οι παρτενέρ δεν κρατιούνταν μεταξύ τους και καθένας χόρευε χωριστά, καθώς οι κινήσεις του δεν εξαρτώνταν πια από εκείνες του συντρόφου του.

Ο πυρετός του twist κράτησε ακόμη δύο χρόνια, αλλά το 1965 βρισκόταν σε υποχώρηση. Οι εφήμεροι χοροί της μόδας ήταν τη χρονιά εκείνη η bostella, το hully gully, η bossa nova, το watutsi, η φινλανδικής προέλευσης yanka και το τελειώς λησμονημένο σήμερα swim: "Σουίμ: η νέα επιταγή της Τερψιχόρης. Κατά τη διάρκεια του χορού, τα ζευγάρια κινούν ρυθμικά τα χέρια τους, σαν να κολυμπούν".

Κυρίως όμως ο ανερχόμενος χορός που επρόκειτο σύντομα να παραμερίσει όλους τους άλλους για δεκαετίες, ήταν το shake, η εμφάνιση του οποίου σηματοδοτείται ήδη από την κυκλοφορία το 1963 της επιτυχίας των Swinging Blue Jeans "Hippy Hippy Shake". Τόσο το όνομα του συγκροτήματος [:παλλόμενα μπλουτζίνς], όσο και ο τίτλος του τραγουδιού [:το κούνημα των ισχίων], εκφράζουν γλαφυρά το ύφος του νέου χορού. Και για όποιον δεν κατάλαβε:

"Σειέσαι προς τα αριστερά, σειέσαι προς τα δεξιά, κάνεις το κούνημα των ισχίων μ' όλη σου την ψυχή, μωρό μου, έλα και κουνήσου, και από πίσω τα σειόμενα ισχιά".

Στα πρώτα του βήματα ο νέος χορός έπρεπε να αντιμετωπίσει τον ανταγωνισμό του μεσουρανούστος twist, αλλά ως το 1965-1966 τον είχε πλέον εκτοπίσει. Αρχικά στυλιζαρισμένο από κεκτημένα ταχύτητα, με συγκεκριμένα βήματα, κινήσεις και φιγούρες, το shake γρήγορα απελευθερώθηκε από αυτές, καθώς κάθε χορευτής κινούσε το κορμί του κατά βούληση. Πρόκειται για την πλήρη κατάλυση κάθε έννοιας οργανωμένου χορού, και το πέρασμα στην ελεύθερη έκφραση, γεγονός που αντιστοιχούσε και στην αντίστοιχη απελευθέρωση των μουσικών ρυθμών της ίδιας

περιόδου -φαινόμενο που δεν υποχώρησε έκτοτε, παρά την εμφάνιση κατά καιρούς κάποιων στυλιζαρισμένων χορών, όπως του ska (1979-1980), και των διαφόρων μαύρων κινημάτων τύπου brake dance κ.τ.λ., που παρέμεναν στο χώρο του θεάματος. “Το τουίστ, το σέηκ και οι τελευταίοι χοροί”, παρατηρούσε η Λένα Δουκίδου στη *Μεσημβρινή* τον Ιανουάριο του 1965, “είναι όλοι χοροί της μοναξιάς και της ισότητας των δύο φύλων. Οι διακρίσεις καβαλλιέρος-ντάμα είναι πια απηρχαιωμένες”.

Ένα από τα ελληνικά συγκροτήματα της πρώιμης αυτής φάσης ήταν, όπως είπαμε ήδη, και οι Juniors, που αποτελούνταν από τον Αλέκο Καρακαντά (κιθάρα), τον Εύρη Παρίτση (κιθάρα & φωνητικά), το Τζίμη Νταή (κρουστά), το Γιώργο Τσίκη (φωνητικά), το Λάκη Βλαβιανό (πιάνο), τον Πέτρο Πολάτο (σαξόφωνο) και το Θάνο Σουγιούλ (όργανο και μπάσο). Ο τελευταίος, γιος του παλαιότερου γνωστού μουσικοσυνθέτη της ελαφράς μουσικής Μιχάλη Σουγιούλ (Σουγιουλτζόγλου, 1904-1958), είχε ήδη δώσει δείγματα ενός πολύπλευρου ταλέντου με τις μουσικές του επιδόσεις αλλά και με την αξιοσημείωτη συμμετοχή του ως έφηβος στις νεανικές κινηματογραφικές “συμμορίες” των cult ταινιών της εποχής “*Νόμος 4.000*” και “*Κατήφορος*”. Ήδη από το 1962-1963, μεταξύ 16-19 χρονών, οι Juniors μαζεύονταν και έπαιζαν μεταξύ τους και αφού συγκρότησαν ένα ρεπερτόριο, ξεκίνησαν τις εμφανίσεις τους, αρχικά στα κυριακάτικα μουσικά πρωινά του CASANOVA και στη συνέχεια στο BLUEBERRY HILL (με τους Charms), το HOBBY και το IGLOO. Στη διάρκεια του 1965, κυκλοφόρησαν στην Parlophon δύο δίσκους των 45 στροφών με αρκετή επιτυχία, το “*Special 65 Yanka*” και το “*Babies Yanka*”, με flip sides το “*Ladies Talk*” και το “*It's So Easy*” αντίστοιχα.

Ο Θάνος Σουγιούλ στην ταινία “Κατήφορος” με τη Ζωή Λάσκαρη

Οι «Juniors» στο απόγειο της επιτυχίας τους. Από αριστερά όρθιοι ο Αλέκος Καρακαντάς, ο Θάνος Σουγιούλ, ο Εύρης Παρίτσης και ο Τζίμης Νταής και κάτω ο Λάκης Βλαβιανός με τον Γιώργο Τσίκη

Στο μεταξύ, το καλοκαίρι του 1965 είχε μπει για τα καλά. Στις 3 Ιουνίου εκτοξευόταν το διαστημόπλοιο Gemini-4 και ο αστροναύτης Edward White πραγματοποιούσε 14λεπτο περίπατο στην άβυσσο, απαντώντας έτσι στη 10λεπτη έξοδο του πρωτοπόρου κοσμοναύτη Λεόνοφ από το Βοσχόντ-2 στις 18 Μαρτίου, και καθησυχάζοντας την κοινή γνώμη των Ηνωμένων Πολιτειών, που ενστερνιζόταν σε μεγάλο βαθμό την κυβερνητική εκτίμηση, ότι “η Αμερική δεν μπορεί να διατηρήσει την υπεροχή της στη γη, αν δεν νικήσει στο διάστημα”. Στην Αθήνα, τα θερινά στέκια εκείνης της χρονιάς ήταν το garden της ΑΘΗΝΑΙΑΣ στον Ιππόδρομο, όπου τραγουδούσαν “γιέ-γιέ” ο Δάκης και ο Ιταλός Τόνυ Πινέλλι, η ΝΕΡΑΪΔΑ στο Φάληρο, το καλοκαιρινό IGLOO, το SILVER HOUSE και τα ΑΣΤΕΡΙΑ στη Γλυφάδα, το ON THE ROCKS στο 30ο χιλιόμετρο της Βάρκιζας, ο ΠΗΓΚΟΥΙΝΟΣ στην 1η και η Β.Ρ. στην 2η στάση Καλαμακίου, στο ομώνυμο πρατήριο βενζίνας, με πινακ-πονγκ, κούνιες, χορευτική πίστα, juck box και πριβέ ταράτσα. Στις 9 Ιουλίου η ταράτσα της Β.Ρ. έπαυε να είναι πλέον πριβέ, ενώ την ίδια ημέρα στα ανάκτορα του Μον Repos στην Κέρκυρα έβλεπε το φως η Αλεξία, και ο πατέρας της εγκαινιάζε με τον Γεώργιο Παπανδρέου μια αλληλογραφία που επρόκειτο να αποδειχθεί καίριας σημασίας για την πορεία της χώρας.

Η απώλεια του Πολάτου, που προσχώρησε στους Charms, δεν φαίνεται να επηρέασε την πορεία των Juniors, που εμφανίζονται εκείνο τον Ιούλιο, μαζί με το ιταλικό συγκρότημα Μπαρονέτι, στο πιο πετυχημένο θερινό μαγαζί της σεζόν. Πρόκειται για την καλοκαιρινή QUINTA στο Ζέρβα στη Γλυφάδα, του επιχειρηματία Μπάμπη Μουτσάτσου, με μπαρ-παγόδες στη θάλασσα, όπου σχεδόν κάθε Σαββατοκύριακο οργανώνονταν beach-parties και διαγωνισμοί χορού.

Τη νύχτα της 14^{ης} Ιουλίου 1965, στην QUINTA οι Juniors “έπαιζαν επιτυχίες των Σκαθαριών” και “πεντακόσιοι την-έιτζερ της πρωτεύουσας χόρευαν στην πίστα και ανάμεσα στα τραπέζια τους έξαλλους ρυθμούς”, ενώ στην πίστα της ΝΕΡΑΪΔΑΣ χόρευαν shake “ο πρίγκιπας Μάγκυ Ιμπν Σαούντ και η τελευταία του κατάκτησις γνωστή χορεύτρια Βέρα Κρούσκα”. Το ίδιο εκείνο βράδυ, ο πρωθυπουργός και ο ανώτατος άρχοντας αντάλλασσαν τις ύστατες επιστολές, ενώ μετά τη συνάντησή τους την επομένη, ξεσπούσε ανοικτά η πιο βαθιά κρίση του μετεμφυλιακού πολιτικού συστήματος που έμελλε να συγκλονίσει ολόκληρη την Ελλάδα.

Και ενώ οι πρώτες διαδηλώσεις γέμιζαν ήδη τους δρόμους της Αθήνας, “το ιταλικό συγκρότημα Γκουϊντόνε διέκοπτε τις εμφανίσεις στο χορευτικό νάιτ-κλαμπ της Γλυφάδας IGLOO, το οποίο ανέστειλε την λειτουργία του”, για αδιευκρίνιστους λόγους. Οι Juniors συνέχιζαν εντούτοις απρόσκοπτα τις εμφανίσεις τους στην QUINTA, στο χώρο της οποίας ξεκινούσαν το πρωί της 16^{ης} Ιουλίου τα προγραμματισμένα γυρίσματα της ταινίας του Ορέστη Λάσκου “*Το πρόσωπο της ημέρας*”, με την ηθοποιό Λίλιαν Μηνιάτη σε ρόλο τραγουδίστριας. Στο μεταξύ, οι διαδηλώσεις συνεχίζονταν με αμείωτη μαχητικότητα και στις 21 Ιουλίου έπεφτε γωνία Σταδίου και Χρήστου Λαδά ο Σωτήρης Πέτρουλας, ενώ δέκα ημέρες αργότερα οι Beatles εξέπεμπαν την έκκληση που έμελλε να κάνει το γύρο του πλανήτη: “*Help!*”.

Με το τέλος εκείνου του θερμού καλοκαιριού οι παλλαϊκές εκδηλώσεις κατά των αποστατών που επί τρεις σχεδόν μήνες δονούσαν τη χώρα, είχαν σε μεγάλο βαθμό κοπάσει, τα παραλιακά clubs είχαν αδειάσει από τον νεαρόκοσμο, και οι μαθητές

επέστρεφαν στα σχολεία με την διαχρονική κραυγή αμφισβήτησης που είχαν μόλις αποτυπώσει στο βινύλιο οι Rolling Stones: "I Can't Get No Satisfaction!". Και ενώ στις 25 Σεπτεμβρίου η παράσταση της επιθεώρησης "Γαργάλα τα- Γαργάλα τα" στο θέατρο ΒΕΜΠΙΟ διακοπτόταν εν μέσω ξυλοδαρμού μεταξύ των αντιφρονούντων θεατών, το Ανώτατο Συμβούλιο Εθνικής Αμύνης τοποθετούσε στις 7 Οκτωβρίου τον αντιστράτηγο Γρηγόριο Σπαντιδάκη Αρχηγό του Γενικού Επιτελείου Στρατού. Το ίδιο βράδυ, οι Juniors επανεμφανίζονταν στο χειμερινό IGLOO της Κυψέλης, αρχίζοντας να προγραμματίζουν τις κυριακάτικες χειμερινές συναυλίες τους, που μετά την επιτυχία του καλοκαιριού προμηνούνταν θριαμβευτικές.

Στις 6 το απόγευμα όμως εκείνης της Κυριακής 10 Οκτωβρίου, λίγο μετά την έναρξη της πρώτης φθινοπωρινής μπόρας, κι ενώ κατευθύνονταν με ένα Peugeot-404 στο κέντρο AUBERGE Τατοΐου, προκειμένου να πιουν κάτι και να χορέψουν μέχρι την ώρα της εμφάνισής τους στο IGLOO, οι Juniors συναντήθηκαν στην εθνική οδό με την μοίρα, όταν ένα φορτηγό ξέφυγε από την πορεία του και, διασχίζοντας τη διαχωριστική νησίδα, έπεσε πάνω στο αυτοκίνητό τους.

"Τέσσερις νεαροί Αθηναίοι καλλιτέχνες της ελαφράς μουσικής βρήκαν ομαδικώς τραγικό θάνατο", ανέφεραν σε πρωτοσέλιδο τα Νέα της επομένης: "Είναι ο μάνατζερ της γνωστής αθηναϊκής ορχήστρας 'Τζούνιορς' Γιάννης Κρασουόδης, ετών 29, η σύζυγός του Ελένη, ετών 24, το ένα από τα έξι μέλη της ίδιας ορχήστρας Αθανάσιος Σουγιούλ, ετών 22 -γιός του αποθανόντος προ ετών μαέστρου Μιχάλη Σουγιούλ- και η γνωστή χορεύτρια και μνηστή του Σουγιούλ, Αδριάνα (Νανά) Μπενέτου, ετών 19, που εμφανίζετο στην ΠΑΛΛΗ ΑΘΗΝΑ. Ο πέμπτος συνάδελφός τους, Αλέξανδρος Καρακαντάς, ετών 19, χαροπαλεύει στον Ευαγγελισμό και βρίσκεται σε αφασία".

«Πώς θα περιορισθούν τα δυστυχήματα», από τα «NEA» της 15ης Οκτωβρίου του 1965, με τις φωτογραφίες του Θάνου Σουγιούλ, της Νανάς Μπενέτου, και του Γιάννη Κρασουόδη
«Τραγωδία στην εθνική οδό», το πρωτοσέλιδο των «NEΩΝ» της 11ης Οκτωβρίου του 1965, με το μοιραίο Peugeot 404

Έτσι, στην δέκατη επέτειο ακριβώς αφότου ο πρώτος επώνυμος νεκρός της γενιάς της αμφισβήτησης James Dean, επίσης στις 6 το απόγευμα μιας φθινοπωρινής ημέρας του 1955 απογειωνόταν για πάντα στο στερέωμα του θρύλου, οδηγώντας μια ασημί Porsche στο χρώμα του φεγγαριού, οι Juniors μοιάζει να ακολουθούν το πεπρωμένο που ήθελε οι rockers της πρώτης περιόδου να πέφτουν θύματα δυστυχημάτων που προκαλούνταν από την ταχύτητα και γενικότερα έναν πυρετώδη ρυθμό ζωής -“live hard, die young, make a beautiful corpse”- ενώ στην επόμενη περίοδο η έξοδος πραγματοποιείται συχνότερα μέσα από το ψυχεδελικό τούνελ της παραίσθησης.

Το δυστύχημα αποτέλεσε όπως ήταν αναμενόμενο “το κύριο θέμα συζητήσεως του νεαρόκοσμου στα σχολεία και τα φροντιστήρια”, ενώ παράλληλα στάθηκε αφορμή διαξιφισμών μεταξύ κυβέρνησης και αντιπολίτευσης για την οδική ασφάλεια στη χώρα, καθώς συνέπιπτε με την έναρξη της Εβδομάδας Προλήψεως Ατυχημάτων. Αποφασίστηκε “κατεστραμμένα αυτοκίνητα από διάφορες συγκρούσεις να τοποθετηθούν στα πιο κεντρικά σημεία, ώστε να θυμίζουν στους οδηγούς τις συνέπειες της μεγάλης ταχύτητας”, ενώ στη Θεσσαλονίκη “ετελέσθη δέησης και αγιασμός, όπως ο Θεός φωτίση τους αυτοκινητιστάς” οι οποίοι, σημειωτέον, είχαν διπλασιαστεί μέσα σε τέσσερα χρόνια, φθάνοντας τη χρονιά εκείνη τον αριθμό των 180.000.

Τον καιρό εκείνο, τα νέα ήθη της νεολαίας είχαν θορυβήσει ιδιαίτερα την ελληνική κοινωνία. Η κοινωνική διάσταση του rock φαινομένου σε αυτή τη φάση δεν είχε ακόμη προχωρήσει πέρα από τη λεγόμενη σύγκρουση των γενεών, όπως αυτή εκδηλωνόταν μέσω μιας προκλητικής ρήξης με ηθικές κυρίως αξίες και μιας επιθετικής ρομαντικής αλητείας, το λεγόμενο “τεντυμποϊσμό”, δείγματα του οποίου είχαν εμφανιστεί, σε περιορισμένη έκταση, και στην Ελλάδα ήδη από την προηγούμενη δεκαετία. Όπως προσδιορίζονταν και στον σχετικό περίφημο νόμο 4.000 του 1959, ήταν πράξεις που μαρτυρούσαν “ιδιάζουσαν θρασύτητα και προκλητικότητα έναντι της κοινωνίας”. Στα μέσα όμως της δεκαετίας του '60, καθώς έμπαινε στο προσκήνιο η πρώτη πραγματικά μεταπολεμική γενιά, επρόκειτο πλέον για την εξάπλωση νέων ελευθέρων συμπεριφορών σε πολύ ευρύτερα στρώματα, συμπεριφορών που κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου, όπως γλαφυρά και με χιούμορ καταγράφεται στις ταινίες της εποχής: “Εδώ είναι κλαμπ”, πληροφορεί ο Γιώργος Πάντζας τον δήθεν ανυποψίαστο Λάμπρο Κωνσταντάρα στο φιλμ “*Το κάτι άλλο*”, και ο τελευταίος αντιτείνει με φρίκη “Κλαμπ; Εκεί που μαζεύεται η νεολαία και διαφθείρεται;”. Και στο “*Θόδωρο και το δίκαννο*” (όπου παρεπιμπτόντως πληροφορούμαστε από τους τίτλους ότι συμμετέχει “το ρυθμικό κουϊντέτο Forminx”), η αποπλανηθείσα κόρη διεκτραγωδεί στον Μίμη Φωτόπουλο την περιπέτειά της: “Πήγαμε σ’ ένα κλαμπ. Ε, τώρα τα ξέρετε τα κλαμπ. Σκοτάδι, ησυχία, πετάς μια δραχμή στο τζουμπόξ και παίζει σαντιμένταλ”, ενώ σε άλλο σημείο ο παθών πατέρας Λαυρέντης Διανέλλος επισημαίνει τον έτερο θανάσιμο κίνδυνο: “Πάρτυ! Τσα-τσα! Σλόου αισθαντικό με σβηστά φώτα, χαδάκια ... λογάκια...”.

Σε κάθε περίπτωση όμως δεν βρισκόμαστε ακόμη στη μεταγενέστερη σύνδεση του rock με τον πολιτικό ριζοσπαστισμό, σύνδεση που στην Ελλάδα ήλθε αρκετά καθυστερημένα και ποτέ δεν έγινε πλειοψηφικό ρεύμα. Αντίθετα, στις ημέρες που συνέβαινε η ιστορία που διηγούμαστε, η νεολαία μοιάζει διχασμένη ανάμεσα σε δύο ρεύματα που δεν επικοινωνούν σχεδόν καθόλου, το ένα τροφοδοτώντας με την ορμή

του τις πολιτικές διαδηλώσεις στους δρόμους και τις πλατείες όλης της χώρας και το δεύτερο γεμίζοντας με τον πυρετό του τις πίστες και τις αίθουσες συναυλιών. Αν αυτές οι εκδηλώσεις συμπίπτουν σε κάτι, είναι ότι προκαλούν εξίσου τα συντηρητικά αντανακλαστικά μιας κοινωνίας που αισθάνεται να χάνει το έδαφος κάτω από τα πόδια της.

Στις 14 Οκτωβρίου 1965, κατά τη διάρκεια δημόσιας διάλεξης με θέμα “Η σημερινή νεολαία ως πρόβλημα”, ο καθηγητής της Νομικής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών Αλέξανδρος Τσιριντάνης συνόψιζε ως εξής τα βασικότερα σημεία των “νοσηρών εκδηλώσεων” των συγχρόνων νέων:

**Τεντυμπούσμος*: Υποβιβασμός του σεβασμού προς τους πρεσβυτέρους, ηθελημένη παραμέλησις της εμφανίσεως, ανυπαρξία καλής συμπεριφοράς. **Μπητλς*: Η ροπή της νεολαίας να αποθεώνη δι’ υστερικών κραυγών και γκριματσών τους τσαρλατάνους. **Ωργισμένα νιάτα*: Η πάλη η οποία διέπει την νεολαίαν και τους πρεσβυτέρους, ωσάν εκδήλωσις εμφυλίου πολέμου, ο οποίος έχει βάλει αναίτια τους μαθητάς των σχολείων αντιμετώπους μας. **Ασυνέπεια*: Ανευθυνούπευθνη τακτική, βάσει της οποίας αρέσκονται οι νέοι να διατάζουν, ενώ παραλλήλως δεν ανέχονται να διατάζονται. **Ελλειψις προσπαθείας*: Σήμερον που το μέλλον είναι χρυσόν, εφαρμόζεται η τακτική της ολιγοώρου εργασίας έναντι παχυλού μισθού, ούτως ώστε η σύγχρονος νεολαία αριστερίζει ιδεολογικώς αλλά είναι συνάμα και σνομπ, πράγματα δηλαδή ασυμβίβαστα και αλληλοσυγκρουόμενα. **Ανυπαρξία προτύπων μορφών*: Δεν συγκινούν οι ήρωες της αρχαίας μας ιστορίας, εις την θέσιν των υπάρχουν είδωλα του ποδοσφαίρου και του κινηματογράφου”.

Στις 11 Οκτωβρίου 1965 το ζεύγος Κρασούδη και ο Θάνος Σουγιούλ κηδεύονταν στη Νέα Φιλαδέλφεια (η Νανά Μπενέτου στην Κοκκινιά), όπου τους αποχαιρετούσαν “με δάκρυα και χειροκροτήματα εκατοντάδες νέοι και νέες, θαυμασταί του συγκροτήματος και πολλοί καλλιτέχνες του χορού και της μουσικής”, ενώ ανάμεσα στα στεφάνια διακρίνονταν οι κορδέλλες “ένα χειροκρότημα από τους Στόρμις” και “στον αγαπημένο Θάνο από τους Φόρμιγξ”. Στο μεταξύ, το μέλλον του αποδεκατισμένου συγκροτήματος είχε, όπως ήταν φυσικό, τεθεί επί τάπητος. “Μεταξύ των πρώτων”, σημείωναν τα *Νέα* της 11^{ης} Οκτωβρίου, “επληροφορήθη το δυστύχημα ο ιδιοκτήτης του κέντρου ‘Ιγγλού’ στο οποίο εμφανίζεται η ορχήστρα ‘Τζούνιορς’ κ. Γιώργος Καραμούσαλης, ο οποίος περιήλθε σε κατάσταση απελπισίας. Ήπιε μία ολόκληρη φιάλη ουίσκι, μέθυσσε και τα έσπασε όλα στο κέντρο του μονολογώντας και φωνάζοντας. Σε λίγο τον άρπαξαν μερικοί φίλοι του και αναίσθητο σχεδόν τον μετέφεραν στο σπίτι του”. Προς στιγμήν ο Καραμούσαλης φερόταν αποφασισμένος “να διακόψη οριστικώς την λειτουργία του νάϊτ κλαμπ”, στη συνέχεια όμως μεταστράφηκε “μετά από πιέσεις φίλων” και το Σαββατόβραδο της 16^{ης} Οκτωβρίου οι Juniors επανεμφανίζονταν στο club της Κυψέλης, συνοδευόμενοι από τους “Άγγλους ‘Φείσες’”, ένα απολύτως άγνωστο συγκρότημα, που το όνομά του όπως εμφανίζεται στις εφημερίδες αποτελεί προφανώς την ελληνική απόδοση της αγγλικής λέξης Faces.

Η παρουσία αυτών των “Εγγλέζων” σχετίζεται με ένα άλλο νεοεμφανιζόμενο τότε “πρόβλημα” που απασχολούσε αρκετούς Αθηναίους, παράπλευρη συνέπεια της ραγδαίας αύξησης των ξένων τουριστών οι οποίοι, από 370.000 το 1960, είχαν φθάσει τις 950.000 το 1965, αλλάζοντας δραματικά το προγενέστερο προφίλ του εύπορου συναλλαγματοφόρου περιηγητή. Αγανακτισμένος ο πρόεδρος των επαγγελματιών της Πλάκας, κατήγγειλε στα *Νέα* της 6^{ης} Οκτωβρίου 1965 τα

“διάφορα ρυπαρά υποκείμενα που, με όπλο την ασυδοσία του ‘τουρίστα’, λυμαινούνται κυριολεκτικά την Πλάκα, τ’ Αναφιώτικα, τους Αέρηδες, τα Πυθαράδικα, το Μοναστηράκι και οργιάζουν. Ρακένδυτοι, ξυπόλητοι, με γένεια ή και χωρίς, με μακρυνά μαλλιά, ρυπαροί, γρατζουνίζουν μια κιθάρα ή άλλο όργανο και περιφέρουν μετά δίσκο επαιτείας, η κάνουν άλλες ακατονόμαστες πράξεις”. Ένα από αυτά τα “ρυπαρά υποκείμενα” έμελλε να κερδίσει, “γρατζουνίζοντας μια κιθάρα”, μια σύντομη υποσημείωση στην ιστορία μας κι ένα ολόκληρο κεφάλαιο στην παγκόσμια σκηνή.

Είχαμε αφήσει τον εικοσάχρονο Eric Clapton να παίζει στα clubs του Λονδίνου με τους Bluesbrakers, με τους οποίους είναι γνωστό ότι έμεινε από τον Απρίλιο του 1965 μέχρι τον Ιούλιο του 1966, “με εξαίρεση ένα παράξενο επεισόδιο, όταν την έκανε για να γυρίσει τον κόσμο παίζοντας με μια παρέα φίλων, ώσπου κατέληξε έξι βδομάδες αργότερα στην Ελλάδα”, όπως σημειώνεται στο σύντομο βιογραφικό του Clapton που περιλαμβάνεται στο επίτομο *Who is Who in Rock & Roll* του John Tobler (Ν.Υόρκη 1991). Στην ίδια πηγή, αλλά στην καταχώρηση για τον John Mayall, επισημαίνεται ειδικότερα ότι αυτό συνέβη “το καλοκαίρι του 1965”.

Το ταξίδι αυτό δεν αναφέρεται στην εξουσιοδοτημένη βιογραφία του Clapton, που εκδόθηκε από τον Ray Coleman το 1985. Στο παράρτημα εντούτοις του βιβλίου εκείνου, όπου σημειώνονται σχηματικά οι βασικοί σταθμοί της καριέρας του, αναφέρεται ένα συγκρότημα άγνωστο από αλλού ονόματι Glands, το οποίο εμφανίζεται εμβόλιμο στην περίοδο που, θεωρητικά, ο Clapton ήταν στους Bluesbrakers, δηλαδή μεταξύ Αυγούστου και Οκτωβρίου 1965. Τα μέλη αυτού του συγκροτήματος-φαντάσματος ήταν ο Ben Palmer (πιάνο), ο Jake Milton (κρουστά), ο Bernie Greenwood (σαξόφωνο), ο Bob Ray (μπάσο), ο John Bailey (φωνητικά) και ο Clapton (κιθάρα). Ο Palmer ήταν πρώην συνεργάτης του Clapton στους Roosters και από τους σταθερότερους φίλους του στο μέλλον, ο οποίος θα μπορούσε συνεπώς να ανήκει στην περιφερόμενη “παρέα των φίλων” που κρυβόταν υπό το αινιγματικό όνομα Faces στην Αθήνα του 1965.

“Θα σου πω κάτι τώρα που πιθανόν να μην το ξέρεις”, έλεγε πολλά χρόνια αργότερα (*Ηχος & Hi-Fi*, Ιούνιος 1993), στο Γιώργο Νοταρά ο Νίκος Μαστοράκης (“το ήξερα”, σπεύδει να σημειώσει ο Νοταράς): “Όταν έγινε το αυτοκινητιστικό δυστύχημα όπου σκοτώθηκε ο οργανίστας των Τζούνιορς, ο Σουγιούλ, και τραυματίστηκε ο κιθαρίστας, ο Αλέκος Καρακαντάς, το συγκρότημα έμεινε χωρίς μουσικούς. Ο πρώτος κιθαρίστας που αντικατέστησε τον Καρακαντά ήταν ένας Εγγλέζος πάμπτωχος και πειναλέος, ο Ερικ Κλάπτον! Εμφανίστηκε για 150 δραχμές στην σκηνή της Τερψιθέας”.

Πράγματι, την Κυριακή 17 Οκτωβρίου, μόλις μια βδομάδα από το δυστύχημα, οι Juniors έδιναν στην ΤΕΡΨΙΘΕΑ του Πειραιά ρεσιτάλ “αφιερωμένο στην μνήμη του Θάνου Σουγιούλ”. “Ο Έρικ (σ.ΛΚ.:έτσι, άνευ επωνύμου), ο παλιός κιθαρίστας των ‘Γιάρντμπερντς’ που παίζει τώρα με τους ‘Φέϊσερς’ στο ‘Ιγκλού’, έγινε προσωρινά ο κιθαρίστας τους”, σημειώνει ο Γιώργος Μαρκέζης στο περιοδικό *Αθηναία* της 11^{ης} Νοεμβρίου 1965: “Ασφυκτικά γεμάτη η αίθουσα, γεμάτη συγκίνηση, γεμάτη ενθουσιασμό έπειτα. Η νεολαία είναι έτσι φτιαγμένη, που να ξεχνά το πένθος”.

Η συναυλία πραγματοποιήθηκε “μέσα σε μια συγκινησιακά φορτισμένη ατμόσφαιρα”, αναφέρει και ο Ντίνος Δηματάης στο βιβλίο του *Get That Beat: Ελληνικό Ροκ 60's & 70s* (Αθήνα 1998), “με τη θέση του Καρακαντά να την καλύπτει ένας άγνωστος τότε βρετανός κιθαρίστας που είχε ξεμείνει στην Ελλάδα και που δεν ήταν άλλος από τον αργότερα διάσημο Eric Clapton”.

Οι εφημερίδες της εποχής χρησιμοποιούν το όρο “υστερία” για να χαρακτηρίσουν την κατάσταση που επικρατούσε στην πλατεία του κινηματοθέατρου. “Γινόταν πανζουρλισμός”, θυμούνται ο κιθαρίστας και ο μπασίστας των Blue Birds Γιάννης Ψιμόπουλος και Λεωνίδας Λουλούδης: “Υπήρχε βέβαια η φόρτιση από το δυστύχημα, αλλά ήταν και αυτός ο Εγγλέζος, που ο κόσμος δεν είχε ξανακούσει κάτι τέτοιο. Διότι ο άνθρωπος ανέβηκε επάνω με την κιθάρα του κι έπαιζε παπάδες”.

Οι «Juniors» με μαύρο περιβραχιόνιο εις μνήμην Θάνου Σουγιούλ στην Τερψιθέα στις 17 Οκτωβρίου 1965. Δεξιά ο Eric Clapton

«ΤΖΟΥΝΙΟΡΣ»: ΡΕΚΙΤΑΛ ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ ΘΑΝΟΥ ΣΟΥΓΙΟΥΛ

Αύριο θα δώση ρεσιτάλ στο κινηματοθέατρο «Τερψιθέα» τού Πικραιώς τό συγκρότημα τών Τζούνιορς. Τό ρεσιτάλ είναι αφιερωμένο στην μνήμη τού Θάνου Σουγιούλ.

Η εμφάνιση από κοινού των Juniors με τους Faces συνεχίστηκε για έξι ημέρες, ενώ από το Σάββατο 23 Οκτωβρίου και εξής το Ελληνικό συγκρότημα εξακολούθησε μόνο με τον Clapton τις εμφανίσεις στο IGLOO. Από τις 9 Δεκεμβρίου εξάλλου, δύο μήνες μετά το δυστύχημα, “ευχάριστη έκπληξι απετέλεσε η επανεμφάνιση του Αλέκου Καρακαντά, ο οποίος παίζει την κιθάρα με αρκετή άνεσι, ενώ καθημερινά υποβάλλεται σε φυσιοθεραπεία”. Ειρήσθω εν παρόδω ότι την εκπροσώπηση του τραυματισμένου κιθαρίστα στην δικαστική εκκαθάριση της υπόθεσης ανέλαβε ένας δικηγόρος ο οποίος επρόκειτο να συζητηθεί ένα χρόνο αργότερα με αφορμή μια απείρως σοβαρότερη δίκη, ο Νικηφόρος Μανδηλαράς.

Η λήξη της συνεργασίας του Clapton με τους Juniors συνδυάζεται, στο επίπεδο των παραλειπομένων, με την “απώλεια” του ενισχυτή της κιθάρας του από το μαγαζί. Το χρονικό διάστημα εντούτοις που διήρκεσε αυτή η συνεργασία παραμένει αμφιλεγόμενο, δεδομένου ότι άλλοι μιλούν για εξάμηνο και άλλοι για δίμηνο, ενώ η συνολική απουσία του Clapton από τους Bluesbrakers επισήμως κράτησε ένα τετράμηνο, καθώς φέρεται επανεμφανιζόμενος μαζί τους στα τέλη του 1965, ημερομηνία που συμπίπτει με την ανάρρωση του Καρακαντά.

“Ήταν μαζί μας για έξι μήνες” υποστηρίζει ο Μαστοράκης (ό.π.) “και θυμάμαι του είχα πει: 'Έρικ, εσύ εδώ χαραμίζεσαι, τέτοια κιθάρα! Ντρέπεται όλο το υπόλοιπο συγκρότημα που παίζει!’. Και μου είπε 'μα εγώ την έχω βρει εδώ πέρα'. Του λέω 'δεν ξαναπάς στην Αγγλία, μπας και ξανακάνεις κάτι;'. Με θυμήθηκε μετά από 23 χρόνια σε μια συναυλία. Πήγα στα παρασκήνια να τον χαιρετήσω, του λέω 'με θυμάσαι;', 'Πως', μου λέει, 'Αθενες...μαλάκα', και διάφορα τέτοια”.

Οι Juniors συνέχισαν για λίγο ακόμη την πορεία τους, και μάλιστα κυκλοφόρησαν άλλα δύο 45άρια, μεταξύ των οποίων το “*Lost Friend*”, αφιερωμένο στο χαμένο φίλο τους, σε μουσική Βλαβιανού και στίχους Μαστοράκη. Η εμπλοκή του τελευταίου επιβεβαιώνει το γεγονός ότι, με το θάνατο του μάνατζέρ τους, οι Juniors βρέθηκαν υπό την ομπρέλα του δαιμόνιου disc jockey, η αναμφισβήτητη δεξιοτεχνία του οποίου δεν στάθηκε ικανή εντούτοις να διασώσει το τραυματισμένο συγκρότημα, που έμελλε να διαλυθεί λίγο αργότερα, μέσα στο 1966.

Στο μεταξύ τα σύννεφα πύκνωναν πάνω από την Ελλάδα και “οι δύο νεολαίες” έρχονταν πιο κοντά, καθώς διαδοχικά αποκτούσαν την εμπειρία της σωματικής επαφής με τα όργανα της τάξεως κατά τη διάρκεια δύο συναυλιών που οργανώθηκαν, από την μεν κεντροαριστερή ΕΦΕΕ στο θέατρο ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ με τα “Νέγρικα” του Μάνου Λοΐζου, από δε τους “γιεγιέδες” στο γήπεδο της λεωφόρου Αλεξάνδρας με τους Rolling Stones, στις 16 και στις 17 Απριλίου του 1967 αντίστοιχα, ως πρόγευση του επερχόμενου σκότους, λίγες μόλις μέρες πριν από το πραξικόπημα των συνταγματαρχών.

Μετά την εδραίωση των τελευταίων στην εξουσία, ο πολύς Ιωάννης Λαδάς έσπευδε να προσδιορίσει εξ ονόματός τους, με λακωνικότερο τρόπο του προλαλίσαντος πανεπιστημιακού, τις παρακαμιακές τάσεις της νεολαίας: “Είναι είτε δήθεν ιδεολογικές, σύμφωνα με τα μανιφέστα των υπόπτων διεθνών, στις τάξεις των οποίων περισυνελέγησαν όλοι οι αποδιοπομπαίοι και οι διακονιάρηδες, είτε δήθεν κοινωνικού περιεχομένου όπως οι άπλυτοι μακρυμάλληδες χίππυς, οι οποίοι έδωσαν καταφύγιον εις τους ανικάνους και εις τους τεμπέληδες. Ειδικώς επ’ αυτού του θέματος, επειδή ησυχολήθην εμπράκτως, επιτρέψατέ μου να σας είπω ότι όταν συλλαμβάνω και κουρεύω τους μακρυμάλληδες, δεν το κάνω τόσο δια να τους κόψω τα μαλλιά, αλλά δια να τους κόψω την νοοτροπία, ήτις είναι καταστρεπτική δι’ αυτούς και δια την Ελλάδα”.

Επιστρέφοντας στους ήρωες της μικρής μας ιστορίας να σημειώσουμε ότι, μετά τη διάλυση των Juniors, ο Αλέκος Καρακαντάς και ο ο Λάκης Βλαβιανός συμμετείχαν στο νέο συγκρότημα των We Five ως το 1968, και κατόπιν πήγαν στη Γαλλία, όπου ο μεν Καρακαντάς συμμετείχε στους Axis που δημιουργήθηκαν εκεί το 1970 από Έλληνες μουσικούς, ο δε Βλαβιανός δούλεψε ως συνθέτης. Ο Εύρης Παρίσης δημιούργησε το 1970 τους Babylon και αργότερα δούλεψε στην ΕΡΤ ως ενορχηστρωτής, ώσπου σκοτώθηκε, επίσης σε τροχαίο και ακριβώς είκοσι χρόνια αργότερα, στις 3 Οκτωβρίου 1985. Ο Τζίμης Νταής συνέχισε την καριέρα του ως drummer στην Αμερική, ενώ ο Γιώργος Τσίγκης τραγουδούσε ακόμη για αρκετά χρόνια, ως τον αναπάντεχο θάνατό του στις 2 Ιουλίου 1998.

Στο μεταξύ, πίσω στην Αγγλία, ο Eric Clapton εδραίωνε την φήμη του ως ο σημαντικότερος λευκός κιθαρίστας των blues και τον Ιούλιο του 1966 δημιουργούσε τους Cream, φτάνοντας μαζί τους επανειλημμένα στο Νο1 των επιτυχιών. Δυο χρόνια αργότερα, “κουρασμένος να παίζει τα ίδια τραγούδια κάθε βράδυ”, ξεκινούσε μια μοναχική πορεία, στη διάρκεια της οποίας αρκετές φορές βρέθηκε σε σκοτεινά αδιέξοδα, καταφέροντας όμως πάντοτε την τελευταία στιγμή να επιβιώνει. Τριανταέξι χρόνια, τριανταοκτώ 45άρια και σαρανταπέντε δίσκους μακράς διάρκειας αργότερα, επιβεβαιώνει ακόμη ότι χρειάζεται να έχεις τη μαεστρία ενός Clapton προκειμένου να κάνεις την κιθάρα “μειλίχια να θρηνηί”.

Ευχαριστίες οφείλονται από τον υπογράφο στα Πέτρο Δραγουμάνο, Πέτρο Καντιάνη, Λεωνίδα Λουλουδή, Γιάννη Ψιμόπουλο και στη Δέσποινα Σουγιούλ, που μοιράστηκαν μαζί του τα ντοκουμέντα, τις γνώσεις και τις αναμνήσεις τους.

Ο Λεωνίδας Καλλιβρετάκης είναι ιστορικός στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών